

Häckande fågelarter i Kristinehamns tätort 2006

Ulf T Carlsson

Kristinehamn 2007

Inledning

Jag har under många år inventerat det häckande beståndet av turkduva i Kristinehamns tätort. Vanligen har undersökningen omfattat vad jag kallar det centrala inventeringsområdet, men vissa år har jag intresserat mig för artens förekomst i hela tätorten. Så småningom uppkom tanken på att undersöka den totala häckfågelfaunan här både vad artantal och numerär beträffar.

År 2006 genomfördes detta arbete. Resultatet uppmärksammades bl.a. av Nya Kristinehamns-Posten i form av en artikel den 6 augusti i år. På så sätt kom mitt projekt till miljöskyddsinspektör Stefan Johanssons kännedom, varefter han bad mig att för kommunens räkning göra en sammanställning av resultatet.

Målsättning och metodik

Min målsättning var att under 2006 få en såväl kvalitativ som kvantitativ bild av häckfågelfaunan i Kristinehamns tätort samt att i samband därmed lokalisera områden av särskild betydelse för fågellivet.

För extremt stationära arter som exempelvis nötväcka och entita kunde registreringarna börja redan under vintern. Skatornas bobygge var i full gång under vårvintern och sedan följde olika arters reviretablering slag i slag. De flesta arter inventerades givetvis främst i form av registreringar av deras sång. Den sista inventeringen gjordes den 23 juli, då häckningen för de flesta arter utom för främst tornsvala var över.

Inventeringen gick till på så sätt att jag framför allt per cykel besökte samtliga gator i tätorten vid minst två tillfällen. Parker, stadens båda kyrkogårdar och bland bebyggelsen insprängda skogsområden inventerades givetvis också. Varje gång en fågelart observerades noterades detta i anteckningsboken. Dessutom har jag alltid haft ögon och öron öppna i samband med annan vistelse i tätorten och därigenom insamlat en hel del uppgifter på detta sätt. Inventeringarna har huvudsakligen ägt rum på morgonen. En nattinventering har också genomförts. Antalet inventeringstimmar uppgår till ca 115. Påpekas bör att endast fågelfaunan på land har undersökts. Vattenområden och vassar i anslutning till strandtomter har således ej varit föremål för inventering. I denna rapport utelämnas också fågelobservationer från industriområden i tätorten och hamnområdet, även om också dessa miljöer undersökts. Inventeringsområdets avgränsning framgår av bilaga 1. Redan innan jag startade inventeringen stod det klart för mig att det ej var realistiskt att tänka sig att eftersträva mer exakta antalsuppgifter för de allmännaste arterna. Därför slutade jag att registrera en art när 100 revir konstaterats. För arter som ej nådde upp till detta magiska tal fördes varje plats där en sådan art noterats upp på särskilda artblanketter med undantag för lövsångare, kaja och bofink.

Som ovan nämnts startade projektet på eget initiativ från min sida. Hade det utförts som ett uppdrag från kommunen hade jag upprättat fullständiga artförteckningar för de 14 ur ornitologisk synpunkt värdefulla områden jag påträffat. Nu registrerades endast vissa, mer anmärkningsvärda arter inom dessa. Det hade också varit naturligt att redovisa en översiktlig

Bilden på framsidan visar en hane av mindre hackspett – en exklusiv fågelart i tätortsnatur.
Foto: Göran Ekström.

biotopbeskrivning av de objekt som ej finns med i skötselplanen för kommunens skogsområden.

De olika fågelarterna och deras numerär

Vid utvärderingen av resultatet av inventeringen har arterna indelats i åtta olika kategorier från mycket allmänna till tillfälligt iakttagna arter (tabell 1). Det bör påpekas att de angivna antalen revir generellt ej kan användas för att beräkna tätheter för olika arter i stadsmiljö, då sådana beräkningar fordrar att betydligt fler inventeringar görs än vad som varit fallet i detta projekt. För kategorierna sparsamt till sällsynt förekommande arter torde dock antalsuppgifterna i många fall vara nära eller helt med sanningen överensstämmande. Av tabellen framgår att sammanlagt 42 arter med fasta revir påträffades i Kristinehamns tätort 2006. Innevarande år tillkom ytterligare en art. Antalet tillfälligt iakttagna arter var åtta 2006. Året därpå utökades denna kategori med ytterligare två arter.

<i>Mycket allmänna arter (> 100 revir)</i>			
Tornsvala	Blåmes	Skata	Pilfink
Björktrast	Talgoxe	Gråsparv	Grönfink
Svartvit flugsnappare			
<i>Allmänna arter (61-100 revir)</i>			
Sädesärla (94)	Lövångare (74)	Nötväcka (66)	Bofink (64)
<i>Tämligen allmänna arter (41-60 revir)</i>			
Tamduva (60)	Trädgårdssångare (42)	Kaja (55)	
<i>Mindre allmänna arter (21-40 revir)</i>			
Fiskmåsa (41)	Koltrast (31)	Kråka (22)	Stare (34)
<i>Sparsamt förekommande arter (11-20 revir)</i>			
Gräsand (15)	Rödhake (15)	Härmsångare (16)	Grå flugsnappare (15)
Turkduva (18)	Rödstjärt (13)	Årtsångare (15)	Entita (18)
<i>Mycket sparsamt förekommande arter (6-10 revir)</i>			
Knipa (8)	Törnsångare (9)	Steglits (7)	Stenknäck (10)
Större hackspett (6)	Svarthätta (10)		
<i>Sällsynt förekommande arter (1-5 revir)</i>			
Ringduva (1)	Forsärla (3)	Järnsparv (1)	Hämpling (1)
Kattuggla (1)	Gärdsmyg (3; 2007)	Rödvingetrast (2)	Gulspurv (1)
Mindre hackspett (1)			
<i>Tillfälligt iakttagna arter</i>			
Storskrake	Gröngöling	Taltrast	Trädkrypare
Morkulla (2007)	Gök	Ladusvala	Grönsångare (2007)
Grönsiska	Göktyta		

Tabell 1. Översikt över häckfågelfaunan i Kristinehamns tätort 2006 kompletterad med tre uppgifter från 2007.

Det finns givetvis en del arter som är särskilt svårinventerade. Tamduva, tornsvala, grå flugsnappare, steglits och stenknäck hör hemma i denna kategori. En del tamduvor häckar året runt, varför större flockar av utflugna ungar bildas så småningom. Tornsvalan ses mest sväva omkring i lufthavet. Många större flervånings hyreshus är försedda med tegeltak och i anslutning till dessa kan man se större flockar av arten, vilket varit till stor nytta vid min utvärdering. Den grå flugsnapparen är tillbakadragen och ganska tystlåten och undgår därför lätt ens uppmärksamhet. Steglitsen är visserligen mycket talför och visar sig gärna, men är å andra sidan påfallande rörlig av sig. Stenknäcken däremot är mycket av en doldis med ganska diskreta läten.

Kommentarer till vissa arters förekomst

Nedan kommenteras förekomsten av vissa arter i Kristinehamns tätort år 2006, vilka jag av olika orsaker finner anledning att uppmärksamma. Några kompletteringar från 2007 har också tagits med.

Ringduva. Enligt SOF (2002) tycks inflyttningen till trädgårdar och parker i södra Sverige ha börjat i Skåne på 1940-talet och i början av det följande decenniet. I Halland skedde detta på 1970-talet och i Blekinge i mitten av 1980-talet. År 2004 gjorde jag en undersökning av ringduvans förekomst i tätorter i Värmland. Endast i Karlstad fanns då flera par, medan Säffle, Sunne och Kristinehamn hyste ett par vardera. Även 2006 fanns ett enda revir i staden. Paret höll oftast till i området mellan Gamla kyrkogården och Björklundsgården. Det skall bli intressant att följa artens eventuella expansion i tätorten.

Turkduva. Denna tätortsfågel par *préférence* iaktogs första gången i Kristinehamn i december 1961 (Carlsson 1966). Beståndets tillväxt och svängningarna i populationens storlek har därefter kunnat följas till dags dato. En redogörelse för artens förekomst i kommunen främst under vintern återfinns hos Carlsson (1978). Vid inventeringen 2006 påträffades 18 revir i tätorten. Turkduvan har förts upp på den senaste rödlistan under rubriken "sårbar", eftersom den minskat med ca 60% mellan mitten på 1970-talet och 1998 (Risberg & Axelsson 1999).

Mindre hackspett. Denna den minsta bland våra hackspettar var den mest intressanta art som påträffades i samband med inventeringen. Den är uppförd på Artdatabankens rödlista över skyddsvärda fågelarter i Sverige under kategorin "missgynnad" (Gärdenfors 2005). Ett revir hade sin kärna i ravinen mellan Jakobsbergsskolan och Kärleksforsen, men fåglarna rörde sig också norrut och österut längs Varnan respektive Mellankvarnsälven. Indikatorart för skyddsvärd miljö i stadslandskapet.

Forsärla. Denna eleganta fågel har under de senaste decennierna ökat mycket markant i bl.a. Värmland. Den fanns 2006 på tre lokaler i tätorten: lilla bäcken från dammen vid Strand, Kärleksforsen, d.v.s. forsen nedanför Björklundsgården, samt Hembygdsgården.

Rödstjärt. Är en av de arter som minskat i antal i landet på senare år. 13 revir i tätorten är därför en positiv överraskning.

Rödvingetrast. Arten häckar i olika typer av skogsmiljöer i hela landet, dock betydligt sparsammare i landets södra delar. I Norge förekommer rödvingetrasten också som häckfågel i större trädgårdar, i parker och på kyrkogårdar inne i städer (Haftorn 1971). Från Sverige är arten endast känd som häckfågel i städernas större parker i Norrland (Svensson m.fl. 1999). Ett revir fanns mellan vändplatsen vid Älvsborgsvägens sydspets och Hembygdsgården liksom i dungen mellan Åvandan och Sunnebergsvägen.

Ärtsångare. Arten tas med under denna rubrik eftersom den förekommer i villaträdgårdarnas häckar och har en så karakteristisk sång att många stadsbor säkerligen lagt märke till den utan att veta vem som är den osynlige upphovsmannen. Sången kan liknas vid det ljud som uppstår om man skakar en burk med en ärt i. Ärtsångaren påträffades på 15 lokaler.

Svarthätta. Denna fågelart är stadsfågelkörens primadonna, vars koloratursång hörs från frodiga lövskogsmiljöer. Påträffades på åtta lokaler. Indikatorart för skyddsvärd miljö i stadslandskapet.

Lövsångare. Jämte bofink är lövsångaren Sveriges vanligaste fågel, vilket inte avspeglas i denna undersökning. Med sina 74 revir kom arten inte att höra till de mycket allmänna arterna. För den markhäckande lövsångaren är tätortsmiljön uppenbarligen alltför exploaterad i form av främst gräsmattor för att arten skall nå upp till den täthet i vilken den förekommer i mer orörd natur.

Entita. På senare år har det konstaterats att entitan minskat kraftigt i antal i landet. I den senaste rödlistan har inte enbart i Sverige sällsynta arter tagits med utan också fågelarter som sedan en tid tillbaka visat en starkt nedåtgående trend. Av denna orsak finns entitan numera med på rödlistan som ”missgynnad”. Det är därför positivt att arten påträffades på hela 18 lokaler. Indikatorart för skyddsvärd miljö i stadslandskapet.

Den rödlistade entitan var talrikare än väntat i stadsmiljön. Foto: Göran Ekström

Stare. Det är väldokumenterat att staren sedan 1970-talet gått kraftigt tillbaka i stora delar av landet på grund av förändringar i jordbrukslandskapet. Landsbygdens starar provianterar huvudsakligen på betesmarker, medan arten i tätorten näringssöker på gräsmattor. Stare iaktogs på 34 lokaler. Det finns många rapporter om att staren minskat även i Kristinehamns stadsmiljö.

Gråsparv. I samband med mina studier av fågellivet vid Ölmeviken har jag kunnat konstatera en markant nedgång i antalet gråsparvar i takt med att kreaturen försvunnit från allt fler lantgårdar. Detta förhållande är också känt från andra delar av landet. Det är därför glädjande att tätortens gråsparvar på grund av att miljön här ej förändrats i någon större utsträckning fortfarande hör till de mycket allmänna arterna. Detta hindrar givetvis inte att en viss minskning av antalet har skett även här, vilket flera rapporter till mig tyder på.

Bofink. Som tidigare nämnts är denna art jämte lövsångaren Sveriges vanligaste fågelart. Att bofinken endast påträffades på 64 lokaler är därför något oväntat för denna trädhäckande art, som dessutom är mycket lättinventerad.

Steglits. En som ovan nämnts svårinventerad art, som påträffades på sju lokaler. Steglitsen, som tidigare var en sällsynt häckfågel i Värmland, har under de senaste decennierna expanderat kraftigt i åtminstone landskapets södra delar. I Kristinehamn finns de flesta reviren i parker och på våra båda kyrkogårdar. Inom det tidigare sjukhusområdet på Marieberg registrerades således tre revir.

Hämpling. Ett revir inom Mariebergsområdet. På grund av att denna fågel minskat starkt i antal i landet på senare år finns den numera med i rödlistan under kategorin ”missgynnad”.

Stenknäck. Tio revir kunde konstateras av denna som tidigare nämnts svårinventerade art. Liksom steglitsen har stenknäcken ökat markant i åtminstone södra Värmland under de senaste decennierna. Arten trivs bra i framför allt parkmiljö. Tre av reviren återfanns således på Mariebergsområdet.

Områden värda att bevara

Under inventeringens gång utkristalliserade sig så småningom vissa områden med en för tätorten intressant fågelfauna. Dels förekom inom dessa de tre indikatorarterna mindre hackspett, svarthätta och entita, dels var antalet arter och individer i områdena påfallande stort. De olika lokalernas läge framgår av bilaga 1.

För fågelfaunan värdefulla miljöer i tätorten karakteriseras av att områdena under en längre tid lämnats orörda så att en flerskiktad busk- och trädvegetation utvecklats. Särskilt viktig är förekomsten av ihåliga träd och död ved. De för hålbbyggare viktigaste trädslagen är asp, al och sälk samt död ved av björk.

En skötselplan för Kristinehamns skogsområden antogs av kommunfullmäktige 1988 (Åhgren 1989). Efter det att jag fick i uppdrag att redovisa min inventering har jag gått igenom denna plan för att undersöka om de områden som jag prioriterat finns med i denna. Min inventering genomfördes utan att jag hade kännedom om huruvida de ur fågelskyddssynpunkt intressanta områden som jag fann var kommunägda eller ej. I efterhand kan konstateras att av de 14 lokaler som jag prioriterat hör 13 till kommunen, medan endast en (se område 4 nedan) till allra största delen är privatägd. Åtta av de kommunägda objekten finns med i skötselplanen. För sex av dem föreslår utredaren att inga ingrepp skall göras. I ett fall förordas begränsad röjning, medan i ett annat ingen sköselföreskrift nämns. Enligt min mening bör även dessa båda senare områden lämnas orörda. Det råder alltså en god överensstämmelse mellan de synpunkter som framförs i skötselplanen och den ståndpunkt jag kommit fram till. I de fall planens förslag till skötsel ej kommenteras råder ingen oenighet mellan mig och planförfattaren.

Nedan följer en redogörelse för områden i tätorten med intressanta fågelarter och/eller en rik småfågelfauna. Endast i stadslandskapet mindre vanliga arter nämns under respektive lokal. Det bör påpekas att för de områden som är med i skötselplanen finns en biotopbeskrivning i denna. Beteckningen ”1 revir” innebär att en art observerats av mig vid minst två tillfällen på lokalen i fråga. För mycket stationära arter har uttrycket också använts även om endast en observation föreligger. I de fall då termen ”1 observation” brukats råder osäkerhet om iakttagelsen avser en stationär fågel eller ej. Uppgifter utan angivande av årtal avser 2006.

1. Område S Stenstaliden 7

Rik fågelfauna.

2. Området S Ådalsgatan

Härmsångare (1 revir), stenknäck (1 observation). 2007: entita (1 observation). Tidigare år har ringduva hävdad revir. Del av området röjt i ytterkant hösten 2007.

3. Område S Norra Ringvägen (Dalen)

Beteckning A 27 i skötselplanen enligt vilken inga ingrepp skall ske i vegetationen. 2006: härmsångare (1 observation), svarthätta (1 revir), entita (1 revir). Lastpallar, bräder och annat skräp i dalbotten städas bort.

4. Området från Läroverksbron till dammen vid Björklundsgården

Delområde A omfattar strandavsnittet mellan Läroverksbron och Magnellsbron. Härmsångare (1 revir), svarthätta (1 observation), entita (1 revir). Väster om Varnan privata tomter. Öster om vattendraget är kommunen markägare.

Delområde B sträcker sig längs Varnan mellan Magnellsbron och dammen vid Björklundsgården. Ravinen, i vilken bland annat det strömmande vattnet vid Kärleksforsen ingår, är det ur ornitologisk synpunkt mest skyddsvärda området i hela tätorten. Mindre hackspett (1 revir), forsärla (1 revir), härmsångare (1 observation; 1 revir 2007), svarthätta (1 revir), entita (1 observation), stenknäck (1 observation). År 2007 fanns här också gärdsmyg (1 revir). Det är även av vikt att inga ingrepp görs i busk- och trädvegetationen längs Varnan mellan Björklundsgården och Haga, då den mindre hackspettens revir även omfattar detta område, som ej ingår i min inventering.

Vid Kärleksforsen kan man bland annat få syn på forsärlan, som dock ej finns med på denna bild. Foto: Urban Kihlström.

Av historiskt intresse är att Sällskapet för Naturskydd i Kristinehamn efter en skrivelse till Karlstads Mekaniska Werkstad den 31 maj 1935 fick rätt att disponera Björklunds fågelholme inom detta delområde intill dess att företaget behöver ta den i anspråk. Stadens första "fågel-skyddsområde" var därmed ett faktum!

5. Området längs Övrekvarnsälven från dammen vid Björklundsgården till Kvarndammen

Detta område, som består av strandskogen på ömse sidor av Övrekvarnsälven, kan lämpligen indelas i fem avsnitt. Hela området utgör en del av den mindre hackspettens revir.

Delområde A med relativt tät vegetation sträcker sig från Björklundsgården till Sunnebergsbron. Svarthätta (1 revir), entita (2 revir). Smärre tippar av trädgårdsavfall och en jord- och stenhög avlägsnas.

Delområde B från Sunnebergsbron till bron vid Östra Ringvägen utgör ett parklandskap utom närmast vägen, där vegetationen är tätare. Inga speciella fågelarter iakttogets.

Delområde C omfattar strandavsnittet mellan de båda broarna vid Ringvägen och Karlagatan. Ursprungligen tät träd- och buskvegetation på ömse sidor av älven. Entita (1 observation). Området närmast vattendraget röjt och gallrat på sydsidan vinterhalvåret 2006/2007.

Delområde D utgörs av parklandskapet runt Hembygdsgården. Beteckning A 26: C i skötselplanen, vilken rekommenderar parkvård närmast hembygdsgården. 2006: forsärla (1 revir), härmsångare (2 revir), entita (1 revir). 2007: gärdsmyg (1 revir).

Delområde E innefattar älven mellan dammen vid Hembygdsgården och Kvarndammsforsen. Större delen av området finns med i skötselplanen under beteckningen A 26: D (området mellan forsen vid Hembygdsgården och Älvsborgsvägens slut), A 26: E (mellan östligaste bron över Övrekvarnsälven och Lagmansgatan) samt A 1:h (mellan Lagmansgatan och Kvarndammen).

Vad A 26: D beträffar säger skötselplanen att befintlig skogsvegetation skall utvecklas fritt. 2006: rödvingetrast (1 revir), härmsångare (1 revir), entita (1 revir). 2007: gärdsmyg (1 revir), svarthätta (1 revir). Kommunen bör städa upp två avstjälpningsplatser för trädgårdsavfall samt vid dessa sätta upp informationsskyltar om områdets fågelliv.

Angående A 26: E står i skötselplanen att lövskogsbeståndet skall lämnas orört till fri utveckling, att området kan användas som studieobjekt samt att floran och faunan skall vårdas. 2006: svarthätta (1 revir). Tyvärr tippas trädgårdsavfall även på denna plats. Området städas upp och en skylt som förbjuder avstjälpning placeras här.

Beträffande A 1:h nämns i planen endast tallbeståndet i slutningen mot Lagmansgatan. Den täta askogen och den frodiga buskvegetationen längs älven borde även ha omnämnts. 2006: härmsångare (1 observation). Tidigare år har forsärla iakttagits i forsen nedanför Kvarndammen.

6. Område S Marielundsvägen (Marielundsparken)

Utgör en mindre del av område A 24 i skötselplanen. För just denna del föreslår planförfattaren inga speciella skötselåtgärder. 2006: härmsångare (1 revir), svarthätta (1 observation), entita (1 revir).

7. Området mellan Ävandan och Sunnebergsvägen

Denna lövskogsdunge utgör ett utmärkt exempel på den betydelse orörd natur har för ett rikt fågelliv. En flerskiktad busk- och trädvegetation med inslag av död ved, några högstubbar och lågor i ett område med relativt hög markfuktighet attraherar många arter. Området i sin helhet inventerades först 2007. Dungen ingår i den mindre hackspettens revir. 2006: rödvingetrast (1 revir). 2007: härmsångare (1 revir), svarthätta (1 revir), entita (1 revir). I nordvästra hörnet av dungen pågår dumpning av trädgårdsavfall, vilket bör forslas bort. En skylt som talar om att tippning är förbjuden sätts upp. En informationsskylt om områdets fågelliv placeras lämpligen vid Sunnebergsvägen.

Lövskogsdungen mellan Ävandan och Sunnebergsvägen är ett mönsterexempel på fågelrik orörd natur. Foto: Urban Kihlström.

8. Område N Skogsfruvägen

Beteckning A 7f:4 i skötselplanen. Enligt denna skall områdets vegetation tills vidare lämnas orörd. Det påtalas att den täta vegetationen gynnar växt- och djurlivet. 2006: Rikt fågelliv. Hela området röjt och gallrat vinterhalvåret 2006/2007.

9. Område V Valhallavägen

Beteckning A 7g i skötselplanen, vilken säger att undervegetationen skall lämnas helt utan ingrepp. 2006: Rikt fågelliv. Hela området röjt och gallrat vinterhalvåret 2006/2007.

10. Område S och Ö Högliden

Beteckning A 7i enligt skötselplanen. I denna sägs att en begränsad rensning skall ske i undervegetationen. Enligt min mening bör denna bevaras helt orörd. 2006: härmsångare (1 observation), svarthätta (1 observation). Delen närmast Djurgårdsvägen röjd och gallrad vinterhalvåret 2006/2007.

11. Området söder om f.d. bryggeriet

Beteckning A 7j i skötselplanen. I denna sägs att inga åtgärder skall ske utom rensning i omedelbar anslutning till gångstråk och att området kan utnyttjas som studieobjekt. 2006: svarhätta (1 revir), entita (1 revir). Hela området röjt och gallrat vinterhalvåret 2006/2007.

12. Område i korsningen Mossvägen/Romelevägen

Beteckning A 7d i skötselplanen. En lummigare vegetation och en förtätning av olika skikt i denna skall enligt planen eftersträvas. 2006: Rikt fågelliv.

13. Område mellan Djurgårdsplatån och Patrullvägen/Värngatan

Beteckning A 7q i skötselplanen, som rekommenderar en förtätning och förstärkning av undervegetationen, vilket gynnar en artrik flora och fauna. 2006: Rikt fågelliv med bl.a. rödstjärt. Området kraftigt röjt och gallrat vinterhalvåret 2006/2007.

I förgrunden ses det tidigare orörda området väster om Patrullvägen/Värngatan efter röjning och gallring sistlidna vinterhalvåret. Foto: Urban Kihlström.

14. Området mellan Parkvägens västspets och Ode Baltens gata

Beteckning A 6 i skötselplanen. Denna rekommenderar försiktiga röjningar i delar av området. Min uppfattning är att hela området bör lämnas orört för att gynna fågellivet. 2006: entita (1 revir). Redan i skötselplanen påtalas att skräp bör städas bort. I områdets södra del finns en tipp för trädgårdsavfall. Den bör avlägsnas. På platsen placeras en skylt, som upplyser om tippningsförbud.

Sammanfattning, slutsatser och förslag

Som tidigare nämnts påträffades under häckningstid 2006 sammanlagt 43 arter med fasta revir

inom tätorten. Fyra av dessa – turkduva, mindre hackspett, entita och hämpling – finns med på Artdatabankens rödlista. År 2007 tillkom ytterligare en art, nämligen gärdsmyg, bland de revirhävande arterna. Dessutom iaktogs tillfälligt åtta arter 2006 och ytterligare två 2007. Bland dessa kan kanske någon eller några komma att i framtiden inlemmas bland de arter som konstaterats häcka. Trots att någon motsvarande undersökning av fågellivet i någon av landets tätorter mig veterligen ej gjorts kan man mot bakgrund av denna inventering konstatera att fågelfaunan i Kristinehamns tätort är art- och individrik främst tack vare orörda miljöer längs Varnan och Övrekvarnsälven. Även de mindre oaser av framför allt genuin lövskogsnatur som ännu finns kvar på andra platser är av stort värde.

Vinterhalvåret 2006/2007 genomförde tekniska förvaltningen omfattande röjnings- och gallringsarbeten i tätorten. I ej mindre än fyra av sex områden, som prioriterats i skötselplanen och som också inventerats av mig och befunnits värda att bevara, har så omfattande ingrepp skett att de i det närmaste omvandlats till ur fågelsynpunkt sterila parkmiljöer. Det måste betraktas som synnerligen märkligt att beslutsfattare i en kommunal förvaltning ej känner till innehållet i en av fullmäktige antagen skötselplan.

Det torde inte vara okänt för tekniska förvaltningen att det inom kommunen pågår ett arbete med en s.k. grönstrukturplan. Därför hade det varit naturligt att ha varit restriktiv med röjnings- och gallringsarbeten inom tätorten sistlidna vinterhalvår i avvaktan på att nämnda plan skulle bli klar.

Inom tekniska förvaltningen saknas personer med de ornitologiska kunskaper som krävs för att hänsyn till fågellivet skall kunna få genomslag i samband med röjnings- och gallringsarbeten. Framröjda parklandskap gynnar ej biologisk mångfald. Det är därför nödvändigt att verksamheter av denna karaktär i framtiden planeras i nära samråd med miljö- och stadsbyggnadsförvaltningen och den ideella naturvården, vilken senare i Kristinehamn har en mycket hög kompetens vad avser flora och fågelfauna.

Det är av stor vikt att samtliga de 14 områden som prioriterats i denna redogörelse lämnas att utvecklas fritt. Detta kan i en förlängning bland annat medföra tillkomsten av död ved, som är en bristvara i vår natur. Det är också rimligt att begära att de områden i vilka ingrepp skett i strid mot skötselplanen ges möjlighet att än en gång bli de oaser för fågellivet de tidigare varit. Riksdagen har antagit 16 miljömål för landet. Ett av dessa är ”Ett rikt växt- och djurliv”.

Litteratur

- Carlsson, U. T. 1966. Turkduvan – en aktuell immigrant. I: *Sällskapet för Naturskydd, Kristinehamn, 1955–1965*, s. 76–80. Kristinehamn.
- Carlsson, U. T. 1978. Kristinehamn – Värmlands turkdumetropol. I: *Sällskapet för Naturskydd, Kristinehamn, 1966–1975*, s. 106–115. Kristinehamn.
- Gärdenfors, U. (ed.) 2005. *Rödlistade arter i Sverige 2005 – The 2000 Red List of Swedish Species*. ArtDatabanken. Uppsala.
- Haftorn, S. 1971. *Norges fugler*. Trondhjem.
- Risberg, L. & Axelsson, P. 1999. *Turkduvan i Sverige. Riksinventeringen 1998*. Vår Fågel värld 58: (8): 6–13.
- SOF. 2002. *Sveriges fåglar*. 3:e uppl. Stockholm.
- Svensson, S., Svensson, M. & Tjernberg, M. 1999. *Svensk fågelatlas*. Vår Fågelvärld, supplement 31, Stockholm.
- Åhgren, P. 1989. *Skötselplan för kommunens skogsområden. Del 2 - bilagor*. 2:a uppl.

1. Område S Stenstaliden

2006: Rik fågelfauna.

2. Område S Ådalsgatan

2006: härmsångare (1 revir), stenknäck (1 observation). 2007: entita (1 observation). Tidigare år har ringduva hävdad revir här.

3. *Område S Norra Ringvägen (Dalen)*

2006: härmsångare (1 observation), svarhätta (1 revir), entita (1 revir).

4. Området från Läroverksbron till dammen vid Björklundsgården

Delområde A omfattar strandavsnittet mellan Läroverksbron och Magnellsbron. 2006: härmsångare (1 revir), svarhätta (1 observation), entita (1 revir).

Delområde B sträcker sig längs Varnan mellan Magnellsbron och dammen vid Björklundsgården. 2006: mindre hackspett (1 revir), forsärla (1 revir), härmsångare (1 observation; 1 revir 2007), svarhätta (1 revir), entita (1 observation), stenknäck (1 observation) 2007: gärdsmyg (1 revir).

5. Området längs Övrekvarnsälven från dammen vid Björklundsgården till Kvarndammen

2006, 2007: Den mindre hackspetten iakttas inom större delen av området.

Delområde A sträcker sig från Björklundsgården till Sunnebergsbron. 2006: svarhätta (1 revir), entita (2 revir).

Delområde B är beläget mellan Sunnebergsbron och bron vid Östra Ringvägen. 2006: Inga speciella fågelarter iakttogs.

Delområde C omfattar avsnittet mellan de båda broarna vid Östra Ringvägen och Karlagatan. 2006: entita (1 observation).

Delområde D utgörs av parklandskapet runt Hembygdsgården. Beteckning A 26: C i skötselplanen. 2006: forsärla (1 revir), härmsångare (2 revir), entita (1 revir). 2007: gärdsmyg (1 revir).

Delområde E omfattar älven mellan dammen vid Hembygdsgården och Kvarndammsforsen. Större delen av området finns med i skötselplanen och indelas där i tre avsnitt.

Avsnittet mellan forsen vid Hembygdsgården och Älvsborgsvägens slut. Beteckning A 26: D i skötselplanen. 2006: rödvingetrast (1 revir), härmsångare (1 revir), entita (1 revir). 2007: gärdsmyg (1 revir), svarhätta (1 revir).

Avsnittet mellan östligaste bron över Övrekvarnsälven och Lagmansgatan. Beteckning A 26: E i skötselplanen. 2006: härmsångare (1 observation). Tidigare år har forsärla iakttagits i forsen nedanför Kvarndammen.

Avsnittet mellan Lagmansgatan och Kvarndammsforsen. Beteckning A 1:h i skötselplanen. 2006: svarhätta (1 revir).

6. Område S Marielundsvägen (Marielundsparken)

Utgör en mindre del av A 24 i skötselplanen. 2006: härmsångare (1 revir), svarthätta (1 observation), entita (1 revir).

7. Området mellan Åvändan och Sunnebergsvägen

Dungen ingår i den mindre hackspettens revir. 2006: Rödvingetrast (1 revir). 2007: härmsångare (1 revir), svarthätta (1 revir), entita (1 revir).

8. Område N Skogsfruvägen

Beteckning A 7f:4 i skötselplanen. 2006: Rikt fågelliv.

9. Område V Valhallavägen

Beteckning A 7g i skötselplanen. 2006: Rikt fågelliv.

10. Område S och Ö Högliden.

Beteckning A 7i enligt skötselplanen. 2006: härmsångare (1 observation), svarthätta (1 observation).

11. Området söder om f.d. bryggeriet

Beteckning A 7j i skötselplanen. 2006: svarthätta (1 revir), entita (1 revir).

12. Område i korsningen Mossvägen/Romelevägen

Beteckning A 7d i skötselplanen. 2006: Rikt fågelliv.

13. Område mellan Djurgårdsplatån och Patrullvägen/Värngatan

Beteckning A 7q i skötselplanen. 2006: Rikt fågelliv med bl.a. rödstjärt.

14. Området mellan Parkvägens västspets och Ode Baltens gata

Beteckning A 6 i skötselplanen. 2006: entita (1 revir).